

**Vahabzadə Nigar
Mirqasım qızı**

AMEA-nın İqtisadiyyat İnstitutunun
dissertantı

nigar_vahabzade@bk.ru

Bakı şəhəri,
AZ 1072, Təbriz küçəsi, 51.

UOT 336.71:005.334

**BANK RİSKLƏRİNİN
İDARƏ OLUNMASI**

səh. 153-162

Xülasə

Tədqiqatın məqsədi – kommersiya banklarının fəaliyyətinin idarə olunmasında risklərin düzgün müəyyən edilməsi və bankların mənfəətliliyinə təsirinin tədqiqi.

Tədqiqatın metodologiyası – sistemli yanaşma, müqayisəli təhlil.

Tədqiqatın nəticələri – riskin həcmi ilə mənfəət arasında asılılıq mövcud olmasının əsaslanması, mənfəət əldə etmək imkanı artdıqca, itkilərin yaranması riski də bir o qədər yüksək olur.

Tədqiqatın məhdudiyyətləri – son praktiki nailiyyətləri əks etdirən elmi işlərin məhdudluğu.

Tədqiqatın praktiki əhəmiyyəti – risklərin təsnif edilməsi və aktivlərin qiymətləndirilməsinə risklər nöqtəyi nəzərdən yanaşma.

Tədqiqatın orijinallığı və elmi yeniliyi – kommersiya banklarının idarə olunması üzrə fəaliyyətə risklərin təsirinin elmi-analitik tədqiqi.

Açar sözlər: *bank risklərinin növləri, aktivlərin qiymətləndirilməsi, risklərin idarə olunması*

1. Giriş

Hal-hazırda bank riskləri problemi xüsusən kəskindir, çünki onların idarə olunmasına zərurət yaranır. Beynəlxalq təcrübə göstərir ki, banklarda korporativ idarəetmənin düzgün qurulmaması, risklərin idarə olunması və daxili nəzarət problemləri əksər hallarda ayrı-ayrı banklarda böhranın yaranmasına səbəb olur və bank sektorunun maliyyə sabitliyini təhlükəyə məruz qoyur. Bank biznesinin sürətlə inkişaf etdiyi müasir şəraitdə risklərin idarə olunması problemi, həmçinin Azərbaycanın bank sisteminin vəziyyətinə də mənfi təsir göstərə bilən ciddi amillərdən birinə çevrilir.

Qeyd etmək lazımdır ki, müasir bank bazarını risklər olmadan təsəvvür etmək mümkün deyil. Risk hər bir əməliyyatda mövcuddur. Bank risklərinin heç bir növünü tam olaraq aradan qaldırmaq mümkün deyil. Kommersiya bankının öz üzərinə götürdüyü riskin dərəcəsi nə qədər yüksək olarsa, onun potensial mənfəəti də bir o qədər yüksək olmalıdır.

Təcrübə bank işində əsas məsələ riskin ümumiyyətlə istisna olunması deyil, onun qabaqcadan ehtimal edilməsi, qiymətləndirilməsi və səviyyəsinin azaldılmasıdır. Bütün hallarda risk müəyyən edilərək ölçülməlidir. Risklər düzgün qiymətləndirilmədikdə, yaxud onlara qarşı təsirli tədbirlərin görülməsi mümkün olmadıqda bank üçün mənfi nəticələr yarana bilər [9].

Bank fəaliyyətində risklərin idarə olunması risk menecmenti adlanır.

Bankların üzləşdiyi müxtəlif növ risklər arasında faiz riski, fond riski, valyuta riski, kredit riski, likvidlik riski və cari xərclərin dəyişilməsi riski daha böyük əhəmiyyət kəsb edir [4]. Buna görə də bankların əsas vəzifələri aşağıdakılardır:

- Riskin yaranmasının mümkün hallarını müəyyən etmək;
- Ehtimal olunan ziyanın miqyasını qiymətləndirmək;
- İtkilərin qarşısının alınması, yaxud əvəzinin ödənilməsi üçün yollar tapmaq.

2. Son tədqiqatların təhlili

Risklərin təhlili onun mənbələrinin və səbəblərinin aşkar edilməsindən başlanır. Bu zaman hansı mənbələrin üstünlük təşkil etdiyini müəyyənləşdirmək vacibdir. Üzərində hesablama aparılmayan risk hər zaman ziyanlarla və itkilərlə nəticələnir, halbuki analitik yanaşma nəticəsində həmin ziyanların və itkilərin qarşısını almaq mümkündür. Eyni zamanda, riski qiymətləndirərkən intuisiyaya da bel bağlamaq lazımdır. Riskin hesablanması üçün məlumat çatışmazlığı təqdirində o, xüsusən vacibdir. Bu zaman intuisiya və hesablamlar bir-birini tamamlayır.

Öz fəaliyyəti prosesində banklar müxtəlif növ risklərin məcmusu ilə üzləşir və həmin risklər yarandığı yerdən və vaxtdan, onların səviyyəsinə təsir göstərən xarici və daxili amillərin məcmusundan və beləliklə də, təhlil üsulundan və təsvir edilməsi

yollarından asılı olaraq bir-birindən fərqlənir. Bundan əlavə, risklərin bütün növləri bir-biri ilə qarşılıqlı əlaqədə olur və bankların fəaliyyətinə təsir göstərir.

Qeyd etmək lazımdır ki, bütün növ maliyyə və bank risklərinin təhlil olunması və idarə edilməsi problemlərinə aid olan bir neçə müddəa mövcuddur.

3. Bank riskləri və onların idarə olunması

Risklərin səviyyəsinin idarə olunması heç də həmişə risklərin əvəzinin ödənilməsi anlamına gəlmir. Risklər nəzəriyyəsinin əsas müddəalarından birinə əsasən, maliyyə təşkilatının rəhbərliyi minimal riskə deyil, onun optimal səviyyəsinə səy göstərməlidir.

- Riskin əvəzinin ödənilməsi hər zaman müəyyən xərclərlə bağlıdır.
- Maliyyə təşkilatının planlı mənfəətinin və ya onun mövcudluğu üçün zəruri olan mənfəətin həcmi bilavasitə risk strategiyasının və siyasətinin həyata keçirilməsi ilə bağlı olmamalıdır [1]. Maliyyə sektorunun subyektlərinin fəaliyyəti prosesində yaranan risklərin təsnifatı sayəsində analitiklər təhlilin məqsədlərindən asılı olaraq onları müəyyən əlamətlər üzrə bölüşdürmək və həmcins klasterlər (*qruplar*) yaratmaq imkanı əldə edir, bu isə konkret təhlil və optimallaşdırma üsullarının effektiv surətdə tətbiq olunmasına imkan yaradır.

4. Risklərin idarə olunmasının növləri və üsulları

Qeyd edək ki, *faiz riski* – bankın maliyyə vəziyyətinin faiz dərəcələrinin əlverişsiz şəkildə dəyişilməsinin təsirinə məruz qalması ilə əlaqədar yaranan risk hesab edilir. Bankın cəlb olunmuş vəsaitləri üzrə faiz dərəcələrinin, təqdim olunmuş borc vəsaitləri üzrə faiz dərəcələrindən artıq olması nəticəsində banklar itkilərə məruz qala bilər. Bu yolla risk bankın gəlirlərinə, eləcə də aktivlərin, öhdəliklərin və balanslaşdırılmış alətlərin dəyərinə təsir göstərir [4]. Faiz riskinin əsas formaları aşağıdakılardır:

- ❖ Təyin olunmuş yeni qiymətlə bağlı olan və müddətlər arasındakı fərqlə (*sabit faiz dərəcələri üçün*) və bank aktivlərinin, passivlərinin və balansdankənar əməliyyatların yeni qiymətinin təyin olunması (*dəyişkən faiz dərəcələri üçün*) ilə əlaqədar yaranan risk;
- ❖ gəlirlilik əyrisi formasının və mailinin dəyişilməsi ilə əlaqədar yaranan gəlirlilik əyrisi riski;
- ❖ ayrı-ayrı alətlər üzrə qazanılan və ödənilən faizlərin düzgün hesablanmaması və ödənilməsi ilə əlaqədar yaranan əsas risk.

Faiz risklərinin idarə olunmasına bankın həm aktivlərinin, həm də öhdəliklərinin idarə olunması aiddir. Bu cür idarəetmənin xüsusiyyəti ondan ibarətdir ki, o, ilk növbədə, bankın portfelinin kredit riski və likvidlik tələbləri ilə, daha sonra isə digər

bankların qiymət rəqabəti ilə məhdudlaşır. Bankın istənilən vaxt öz müştəriləri və digər kreditorlar arasında uğurla yerləşdirə biləcəyi borc alətlərinin ölçüsü və seçimi məhdud olduğundan, öhdəliklərin idarə edilməsi çətinləşir.

Risk müddətinə görə retrospektiv, cari və perspektivli risklərə ayrılır, buna görə də risklərin səviyyəsi təkcə statik deyil, həm də dinamik cəhətdən təhlil olunmalıdır.

Faiz riskinin ölçülməsinin ən sadə üsulu aktivlərlə öhdəliklər arasındakı müddət fərqinin (*gap*) müəyyən olunmasıdır. Bu üsulun mahiyyəti ondan ibarətdir ki, faiz dərəcələrinin dəyişilməsinə həssas olan bank aktivləri və passivləri (*XFA* və *XFP*) vaxt müddətləri üzrə, eləcə də ödəniş və ya təkrar qiymətləndirmə müddətləri üzrə qruplaşdırılır. Hər bir vaxt müddəti üçün *gap* bu cür aktivlərlə passivlər arasındakı fərq qismində müəyyən olunur:

$$\text{gap} = \text{XFA} - \text{XFP}$$

burada, *XFA* – xalis faiz aktivləri;

XFP – xalis faiz passivləridir.

Nəzərdən keçirilən vaxt müddəti üzrə xalis faiz gəlirinin (*XFG*) dəyişikliyinə qiymətləndirilməsi zamanı aşağıdakı düsturdan istifadə olunur:

$$\text{XFG} = \text{gap} * \Delta_1,$$

burada, *XFG* – xalis faiz gəlirinin gözlənilən dəyişikliyi;

Δ_1 – faiz dərəcələrinin gözlənilən dəyişikliyidir.

Nəzərdən keçirilən vaxt müddəti ərzində dərəcələr gözlənilən səviyyəyə çatdıqda, gəlirin gözlənilən dəyişikliyi həyata keçirilir; dərəcələr növbəti il ərzində çatdığı səviyyədə saxlanmalıdır; bank bütün il ərzində bütün mövqelərini həmin dərəcələr üzrə təkrar maliyyələşdirərək yenidən qiymətləndirir.

Qeyd etmək lazımdır ki, yaranma sahəsinə görə risklər xarici risklərə, yəni maliyyə sektoru subyektinin hüduqlarından kənar yaranan risklərə, eləcə də daxili risklərə bölünür. Daxili risklərin ölçüsü alət vahidinin fəaliyyət strategiyasından, siyasətindən və taktikasından asılı olur. Maliyyə idarəsinin fəaliyyəti ilə, yaxud onun əlaqə auditoriyası ilə bilavasitə əlaqədar olmayan risklər xarici risklərə aid edilir.

Maliyyə sektoru subyektinin özünün, onun müştərilərinin (*borclularının*) və ya konkret kontragentlərinin fəaliyyəti ilə şərtlənən risklər daxili risklərə aid edilir.

Fond riski. Qiymətli kağızlara olan tələb və təklifin gözlənilmədən dəyişilməsi ilə və onların dəyərinin təkrarən qiymətləndirilməsi nəticəsində bankın üzləşdiyi risklərlə əlaqədar olaraq, banklar fond riski ilə üzləşir. Bu risklər, qiymətli kağızlarla aparılan əməliyyatlar zamanı, birbaşa maliyyə itkiləri və ya mənfəətin əldən buraxılması, yaxud gəlirliliyin azalması nəticəsində yaranır [3].

Qiymətli kağızlar üzrə risklər daimi və müvəqqəti ola bilər. Qeyd etmək lazımdır ki, daimi risklər, investorun qiymətli kağızlara yatırdığı əmanətləri itki ilə üzləşmədən realizə edə bilməməsi səbəbindən qiymətli kağızlar kursunun aşağı düşməsi nəticəsində yaranır. Qiymətli kağızların dövryyəsi sahəsində yaranan bir-başə risklərə ticarət meydançası riski; tədarük riski; hesablaşmaların tənzimlənməməsi riski; depozitarilərin və qeydiyyatçıların riski və s. aiddir.

Likvidlik risklərinin idarə olunması. Likvidlik risklərinin idarə olunması bank sistemində inamın əsasını təşkil edir.

Likvidlik problemi ayrıca bir idarənin çərçivəsindən kənara çıxır. Bir idarədə likvidliyin çatışmazlığı bütünlüklə sistemə öz təsirini göstərə bilər. Tam təbii olaraq, banklar öz passivlərini elə formalaşdırırlar ki, balansda müvafiq aktivlərin ödənilməsi üçün müxtəlif müddətlərə malik ola bilsinlər.

Eyni zamanda, banklar öz öhdəliklərini (*məsələn, depozitləri*) təyin olunmuş müddətlər ərzində ödəməlidirlər. Bağlanmış müqavilələrə müvafiq olaraq, resursların daxil olması və kənarlaşması faktiki planlarda əks olunmaya və vaxt ötdükcə dəyişilə bilər.

Bank işinin mürəkkəbləşməsi nəticəsində likvidliyin idarə olunmasında prinsiplial irəliləyiş baş verir. Beləliklə, likvidlik risklərinin idarə olunması likvidlik üzrə təyin olunmuş tələblərdən daha çox, bazar likvidliyi ilə bağlıdır. Likvidlik riski o deməkdir ki, müəyyən məqamda bank öz öhdəliklərinin yerinə yetirilməsi üçün vəsait çatışmazlığı ilə üzləşə bilər.

Qeyd etmək lazımdır ki, likvidlik səviyyəsi digər bank üçün adekvat hesab olunur. Eyni bir bankın likvidlik mövqeyi də dəyişilə və resurslara qarşı planlaşdırılan tələbatlardan asılı olaraq, kafi və ya qeyri-kafi ola bilər. Bankın likvidlik mövqeyinin adekvatlığını təhlil etmək üçün bankın resurslara qarşı tarixən yaranan tələbatlarını, onun cari likvidlik mövqeyini, gələcəkdə resurslara qarşı ehtimal edilən tələbatı, resurslara olan tələbatın azaldılması və ya əlavə vəsaitlərin cəlb olunması variantlarını nəzərdən keçirmək zəruridir.

Valyuta riski. Valyuta riski valyuta kursunun dəyişilməsi nəticəsində bankın itkiyə məruz qalma təhlükəsi ilə bağlıdır. Valyuta riskinin idarə edilməsinin və tənzimlənməsinin əsas anlayışı valyuta mövqeyidir [6].

Valyuta mövqeyi – bankın xarici valyutada öhdəlik və tələblərinin nisbətidir. Qapalı (*bərabərlik təqdirdə*) və açıq (*satılmış və alınmış xarici valyuta məbləğlərinin üst-üstə düşmədiyi təqdirdə*) valyuta mövqeləri fərqləndirilir. Valyuta riski bankda mövcud olan açıq valyuta mövqeyi ilə bağlıdır. Qeyd etmək ki, əgər öhdəliklər tələblərdən artıq olarsa, valyuta mövqeyi qısa olur. Əgər alınmış valyuta üzrə tələblər onun satışı üzrə öhdəliklərdən artıqdırsa, bu zaman uzun valyuta mövqeyi baş verir.

Valyuta mövqeyi gün ərzində fasiləsiz olaraq dəyişildiyindən, bank həmin valyuta mövqeyindəki valyuta riskini, eləcə də günün kursu üzrə onun bağlandığı təqdirdə, mümkün nəticələri qiymətləndirir. Valyuta mövqeyinin hesablanması aktivlərin və

passivlərin müxtəlif növləri və sövdələşmələrin növləri üzrə icra olunur ki, bu da valyuta mövqeyinin hesablanmasını çətinləşdirir.

Valyuta riskinin idarə olunmasının əsas amilləri potensial riskləri məhdudlaşdıran üsullardır. Həmin üsulların valyuta kurslarının qeyri-sabitliyinin potensial dəyişikliklərə, bankın ümumi siyasətinə və risk profilinə müvafiqliyi mütəmadi qaydada yoxlanmalıdır. Limitlər ümumi risk profili nəzərə alınmaqla təyin olunmalı və kapitalın kafiliyi, likvidlik, kreditin etibarlılığı, bazar riski və faiz riski kimi aspektləri əks etdirməlidir[4].

Banklara nəzarət və menecment orqanları üçün nəzərdə tutulmuş Bazel Komitəsinin tövsiyələri banklar tərəfindən zəruri limitlərin təyin olunmasına və valyuta əməliyyatları üzərində daxili nəzarət üzrə tədbirlərin görülməsinə yönəldilmişdir.

Bizim fikrimizcə, valyuta riskinin idarə olunması, likvidlik riskinin idarə olunmasının analoji prinsiplərinə və faiz riskinə müvafiq surətdə ehtiyatların (*uyğunsuzluqların*) təhlilinə əsaslanma bilər. Təhlilin vəzifəsi xarici aktivlərlə öhdəliklər arasında yol verilən müddət uyğunsuzluğunun müəyyən olunmasından ibarətdir. Bu uyğunsuzluq cari və gözlənilən valyuta kursları, faiz dərəcələri, eləcə də bank rəhbərliyi üçün məqbul sayılan risk-mənfəət nisbəti kimi başlıca göstəricilər əsasında qiymətləndirilə (*hesablana*) bilər.

Kredit riski. Kredit riski kontragentin bank qarşısındakı öhdəliklərinin icra olunmadığı təqdirdə, o cümlədən əsas borc hissəsində vəsaitlərin alınmaması və bankın vəsaitlərindən istifadəyə görə ödənişin həyata keçirilməsi nəticəsində bankın maliyyə itkisinə məruz qalma riski ilə əlaqədardır.

Beynəlxalq maliyyə bazarlarının mühafizə edilməsi üçün əsas standartlar, həmçinin kredit bazarlarının idarə olunmasına qarşı milli yanaşmanın unifikasiyasına yönəldilən beynəlxalq sazişlərdə öz əksini tapır. Kredit əməliyyatlarına xas olan mövcud və potensial kredit risklərinin müəyyən edilməsi risklərin etibarlı şəkildə idarə olunmasının əsasını təşkil edir. Bu cür risklərin qarşısının alınmasına yönələn tədbirlərə, kredit risklərinə münasibətdə təşkilatın düzgün qurulmuş siyasəti və kredit risklərinin tənzimlənməyi parametrlərin təyin olunması aiddir. Bu cür tənzimləmə, kredit portfelinin qənaətbəxş şəkildə diversifikasiya olunmasını təmin edən siyasətin köməyi ilə kredit risklərinin məhdudlaşdırılmasını nəzərdə tutur.

Qeyd etmək lazımdır ki, kredit risklərinin idarə olunması üzrə konkret tədbirlər, adətən, üç növ direktivi ehtiva edir. Birinci növ direktivlər kredit risklərinin məhdudlaşdırılmasına və ya azaldılmasına yönəldilir. İkinci növ direktivlərə aktivlərin təsnifatı üzrə direktivlər aiddir. Üçüncü növ direktivlərə kredit ehtiyatları üzrə direktivlər, eləcə də itkilərlə nəticələnə biləcək bütün digər aktivlər üzrə direktivlər aiddir.

Kredit risklərinin idarə olunması funksiyasını təhlil edərkən kreditləri və kredit alətlərinin bütün digər növlərini nəzərdən keçirərək bir sıra amilləri müəyyən etmək

lazımdır. Həmin amillərə: təsnif olunmuş aktivlərin səviyyəsi, bölüşdürülməsi və vacibliyi; toplanmayan, işləməyən, təkrarən nəzərdən keçirilmiş və müddəti uzadılmış aktivlərin və aşağı dərəcəli aktivlərin səviyyəsi və tərkibi; aktivlərin təkrarən qiymətləndirilməsi üzrə ehtiyatların kafiliyi; rəhbərliyin problemlə aktivləri idarə etmək və onları toplamaq bacarığı; kreditlərin ifrat konsentrasiyası; ilkin və dəyişkən risklərin, eləcə də artıq təsdiqlənmiş kreditlərdən irəli gələn risklərin müəyyən edilməsi və izlənməsi ilə əlaqədar bank prosedurlarının adekvatlığı və effektivliyi aiddir.

Bazar riski – maliyyə alətlərinin bazar dəyərinin, yaxud xarici valyuta kurslarının əlverişsiz şəkildə dəyişilməsi nəticəsində kredit təşkilatının maliyyə itkilərinə məruz qalması ilə əlaqədar olan riskdir. Bazar riskinin təhlili bazar riskinin ümumi strukturu; sərmayə növləri üzrə qiymətli kağızlara yatırılan sərmayələrin strukturu; qiymətli kağızların əldə olunması məqsədləri üzrə qiymətli kağızlara yatırılan sərmayələrin strukturu; valyuta növləri üzrə qiymətli kağızlara yatırılan sərmayələrin strukturu; portfeller üzrə səhmlərə yatırılan sərmayələrin strukturu, sərmayələrin növlərinə görə investisiya portfelinin strukturu; sərmayələrin növlərinə görə ticarət portfelinin strukturu; müddətli bazarda bankın mövqələrinin təhlili; valyuta mövqələrinin təhlili; məcmu balans mövqeyinin pozulması; məcmu balansdankənar mövqeyin pozulması və açıq valyuta mövqeyinin pozulması kimi amillərdən istifadə etməklə həyata keçirilir. Qeyd olunan amillər Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankının normativ sənədləri ilə müəyyən olunan bazar riskinin tərkib göstəricilərindən, bankın ticarət və investisiya portfelinin struktur göstəricilərindən, bankın müddətli bazardakı mövqeyindən, qiymətli kağızların qiymətdən düşməsi riskinin göstəricilərindən ibarətdir. Bu göstəricilər bazar riskinin dəyişmə tendensiyalarını aşkarlamağa; onun bazar riskinin həcminə təsirini qiymətləndirməyə; bankın qiymətli kağızlar portfelinin dəyişməsi tendensiyalarını müəyyən etməyə; qiymətli kağızlar portfelinin tərkib hissələrinin dinamikası ilə qiymətli kağızlarla aparılan əməliyyatlardan əldə edilən gəliri müqayisə etməyə; müddətli bazarda bankın əməliyyat tendensiyalarını müəyyən etməyə; fond bazarındakı qiymət tendensiyalarındakı dəyişikliklərin bankın kapitalına və likvidliyinə təsirini qiymətləndirməyə, eləcə də bankın balans və balansdankənar əməliyyatlar üzrə tələblərinin və öhdəliklərinin valyuta strukturunun bazarın vəziyyətinə və onun tendensiyalarına müvafiqliyini müəyyən etməyə və onların bankın kapitalına təsirini qiymətləndirməyə imkan yaradır.

5. Nəticə

Beləliklə, riskin bu növlərinin analizi maksimum mənfəət əldə etmək məqsədi ilə bankın fəaliyyətinin optimal şəkildə idarə olunmasını təmin etməyə şərait yaradır.

Digər tərəfdən, bütün bu istiqamətlər risk-menecment sisteminin qurulması kon-

tekstində son dərəcə vacibdir. Yeniliyin əsas mahiyyəti ondan ibarətdir ki, risklər nəzərə alınmaqla aktivlərin hesablanması qaydaları dəyişilir. Bazel müqaviləsində “risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlər” anlayışı yalnız kredit və bazar risklərini əhatə edirdisə, bu yenilik əməliyyat riskini də nəzərdə tutur[2]. Həm kredit, həm də əməliyyat riski üzrə risklərə qarşı həssaslığın artırılmasının üç üsulu təklif olunur və bu üsullar banklara və tənzimləyicilərə, onların rəyincə, bazar infrastrukturunun və bankın fəaliyyətinin inkişafının bu mərhələsi üçün daha çox uyğun gələn üsulları seçməyə kömək edir.

Qeyd edək ki, iqtisadi ədəbiyyatda risk itkilərə gətirib çıxaran ehtimal hadisənin dəyər təzahürü kimi izah olunur. Fikrimizcə, riskin ölçüsü ilə mənfəət arasında bir-başa asılılıq mövcuddur. Belə ki, mənfəət əldə etmək imkanı nə qədər yüksək olarsa, itkilərin yaranması riski də bir o qədər böyük olur. Risklərin yaranması real məlumatların konkret vaxtda vəziyyətə verilən qiymətə uyğun gəlməməsi səbəbindən baş verir. Əgər bu cür uyğunsuzluqlar müsbət səciyyəyə daşıyarsa, o halda bank mənfəət əldə etmək şansı qazanır. Mənfi uyğunsuzluqlar isə itkilərə səbəb olur. Beləliklə, bank təcrübəsində risklər müəyyən hadisələrin baş verməsi təqdirində bankın itkilərlə üzləşməsinin mümkünlüyünü nəzərdə tutur. Bununla əlaqədar olaraq, kommersiya banklarının fəaliyyətinin yekun məqsədinə nail olmaq üçün bank risklərinin idarə olunması mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bank risklərinin idarə olunması üçün bu və ya digər üsul və vasitələrin seçimi isə həmin növ risklərdən asılı olur.

Ədəbiyyat siyahısı

1. Алексеев М.Ю. (1992). Рынок ценных бумаг. Москва: Финансы и статистика., (*Alekseyev M.Y. (1992.). Qiymətli kağızlar bazarı. Moskva: Maliyyə və statistika,)*
2. Базель II: документы и комментарии (2007) М.: Бизнес и банки .(*Bazel II: Sənədlər və şərhlər. (2007). Moskva: Biznes və banklar).*
3. Галанов В.А., (2012). Рынок ценных бумаг. Учебник. Москва: ИНФРА-М-378 с. (*Qalanov V.A. (2012). Qiymətli kağızlar bazarı. Dərslik. Moskva: İNFRA-M, 378 s.)*
4. Управление деятельностью коммерческого банка (Банковский менеджмент): учебник (под ред. О.И.Лаврушина. (2002). Москва: Юристъ.,(*Kommersiya bankının fəaliyyətinin idarəedilməsi (Bank meneceri): Dərslik (O.İ. Lavruşininin redaktəsila. (2002). Moskva: Hüquq).*
5. Жуков К.Ф. (1997). Менеджмент и маркетинг в банках: Учебное пособие. Москва: ЮНИТИ. (*Jukov K.F. (1997). Banklarda marketing və menecerlik: Dərs vəsaiti, Moskva: YUNİTİ, 1)*
6. Международные валютно-кредитные и финансовые отношения /под ред. Л.Н. Красовиной. (2000). Москва: Финансы и статистика. (*Beynəlxalq valyuta-kredit və maliyyə münasibətləri / L.N.Krasovinanın redaktəsila. (2000.) Moskva: Maliyyə və statistika.)*

7. Тедеев А.А. (2005). Банковское право: Учебник. Москва: Эксмо (*Tedeyev A.A. (2005). Bank hüququ: Dərslük. Moskva: Eksmo.*
8. Шеремет А.Д., Николаева О.Е., Полякова С.И. (2005). Управленческий учет: Учебник /под ред. А.Д.Шермета. Москва: ФБК-ПРЕСС. (*Şermet A.D., Nikolayeva O.Y., Polyakova S.İ. (2005). İdarəetmə uçotu: Dərslük (A.D. Şermetin redaktəsində) Moskva: FBK-PRESS.*)
9. Подходы к оценке системы управления рисками в банках (*международный опыт*) Т.Ю.Морозова, к.э.н., доцент кафедры «Экономика и антикризисное управление» (2007). Вестник финансовой академии при Правительстве Российской Федерации №5, (стр. 20). (*Banklarda risklərin idarəetmə sisteminin qiymətləndirilməsinə yanaşma (beynəlxalq təcrübə). T.Y.Morozova, "İqtisadiyyat və antiqlobal idarəetmə" kafedrasının dosenti, i.e.n.(2007). RF Hökumətinin nəzdində Maliyyə akademiyasının bülleteni, №5, s.20.*

Вахабзаде Нигяр Миргасым кызы

Диссертант Института экономики
Национальной Академии Наук Азербайджана

Управление банковскими рисками

Аннотация

Цель исследования – анализ определения рисков в управлении деятельностью коммерческих банков, а также анализ их влияния на прибыльность банков.

Методология исследования – системный подход, сравнительный анализ.

Результаты исследования – обоснование существования зависимости между величиной риска и прибылью: с увеличением возможности получения прибыли, риски потерь, при этом, на столько же возрастают.

Ограничения исследования – ограниченность научных работ, отражающих последние практические достижения.

Практическая значимость исследования – классификация рисков а также оценивание активов с их помощью.

Оригинальность и научная новизна – научно-аналитическое исследование влияния рисков на деятельность по управлению коммерческими банками.

Ключевые слова: *виды банковских рисков, оценка активов, управление рисками.*

Vahabzadəh Nigar Mirgasim qızı
Institute of Economics under
the Azerbaijan National Academy of Sciences

Management of bank risks

Abstract

Purpose – analysis of the definition of risk in the management of commercial banks as well as analysis their influence on the profitability of banks.

Methodology – a systematic approach, comparative analysis.

Findings – prove the existence of the relationship between the magnitude of the risk and profit: with increasing revenue opportunities, risks, losses, while at the same increasing.

Research limitations – limitations of scientific papers that reflect the latest practical achievements.

Practical implications – risk classification and evaluation of assets with them.

Originality – scientific and analytical study on the effect of risk management activities by commercial banks.

Keywords: *banking risks, assets evaluation, risk management.*

JEL Classification Codes: E5,E58,G33

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 14.07.13.

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 20.07.13.

Çapa qəbul olunmuşdur: 18.08.13.